

Tímòtewà

tò Polò andí wemberè tí bhàrèwà

Yàrfí bhàrèwà ò è nòtù ádròdrò dhu tí dhu

Yàrfí ní wemberè tí Polò andí Tímòtewà tí kátina kpatsibhíngba tò bhàrèwà. Ndí Tímòtewà ni? Èziyá-Ngba tó pbìri ñ, Lístrà tí kátina kigò ñ ale. Kòmbí ka karí ndí pbìri ànzi Tùrùkiyà tí. Kà t'ábanà ni? Mègìrikì, kà-tsánà Èwùnké ràdè ? Miyàhudì-àyi (Kas 16.1). Íyàdhíyà mà íyàna mánà ni? pbákristò (2Tì 1.5).

Polò arà Kàgàwà bhà Ídzì Mákèrè nánò Lístrà. Ní Tímòtewà irí kà ràwëna Yésù dò dhu, ndàdè ndí Yésù à'ù (Kas 16.10). Ndí dhu-dzidò, Polò adè kòvò 'òngò kasù ònzì mánà atdikpá.

Tímòtewà andà Polò ibí-gàna nyá pbìndà abhi ñ (Kas 16.1-5). Ndírò, Yésù ná'ù ale tó a'uta nádù ndí olù, ngätsi ní vuò dhu ùdhë ka kí ìndrú tò Yésù bhà Ídzì Mákèrè rò rò òná atdí kigò mà ndí ndírò rò, Polò ongóna ndí Tímòtewà òvi ràrà ìndrú-afí nòpè ányì. Ndí dhu bhéyi ní ndí kávì ka atdíku ràdi Èfesò tó kigò ñ, pbákristò-afí nòpè tí (1Tì 1.3). Ní yàrfí bhàrèwà náatù ka ányì. Ka kirè nga Polò randí ka azà kumì dòná ìbhù nà ato mà azà kumì dòná imbò nà ato mánà nzinzì ñ Yésù ka kégù dhu-dzidò. Ndí kàsùmì ñ Polò i? iwà ndí ndóngò mèlì tó rò, Tímòtewà ràdè ? mbèmbè ìbhù kumì dòná imbò nà ato nà.

Bhàrèwà-nyìtì ka kóhù tí dhu

- Bhàrèwà-dòkpa (1.1-2).
- Polò rí Tímòtewà àví ròsò titò tó málímó dhu (1.3-11).
- Polò rí òtsò àbhù Ádrèngbále Kàgàwà tò kàbhà ídzinga-okú dò rò dhu (1.12-20).
- Pbákristò ròngò ?tsò kórò ale dò dhu (2.1-15).
- Kànìsà ñ ádròdrò ale àkà kovò tí dhu (3.1-16).
- Tímòtewà àkà ndóngò dhu ùdhe pbákristò tò òná ófò (4.1-16).
- Tímòtewà àkà ndònzì kasù kànìsà ñ kórò ale-tídò mánà tí dhu (5.1-6.2).
- Polò rí Tímòtewà-nyìkpó nítidyù titò tó málímó rò rò dhu mà kàkà ndàbhù sedzà ònzitále tò ìnzì ràli fìyò a'uta fìyò ònzì ò dhu mánà dhu (6.3-21).

Polò rí Tímòtewà nòvì dhu

1 ¹ Ìma Polò, ìma ní Yésù Krístò bhà uvitatále. Ìma nòvò ní Kàgàwà àlè tó Ògàba mà, Yésù Krístò, yà àlè kíli àlè-nyíkpò rònà ale mánà. ² Tímòtewà, ma mí yàrfí bhàrèwà àndí ìndè. Ìnyí ní idhùdu nyá a'uta-otù ñ. Kàgàwà àlè t'Ábanà mà, Yésù Krístò àlè tó Ádrèngbále mánà nákà ìtè fìyò ídzinga ìndè, àbà iżu dàne, adè nyabhu nyadi måràngà ñ.

Polò rí Tímòtewà àví ròsò titò tó málímó dhu

³ Yà Mákèdòniyà tó pbìri ò ma márà rórò ma mávi nyonzì dhu bhéyi tí, ma mózè nyadi Èfesò tó kigò ñ, ndíñti nyi nyosò tí atdíhená ale, ìnzì ràmbe titò tó dhu nûdhe dò ìndrú tò. ⁴ Nyi nyákà nyosò abádhí átò ìnzì ràmbe ? titò tó imbe t'aweta mà, fìyò rùgànda-tsù náalè ndí tí dhu mánà dhu náwé ? è ìnzì ríku rórò dhu rò. È dhu àwé ka kí dhu náarí agòta ibho ìndrú nzinzì ñ, àzembè a'uta-otù ñ ka kénì Kàgàwà ózè dhu nónzì ka kàmbènà rò.

⁵ Ma mí wò dhu ìyà okúna dò rò dhu ní, ndíñti ìndrú nóozé tí è nzinzìya ñ. Ndí àzè ràhu ìlhà ale-afí mà, ídzì irèta mà, obhónanga tó a'uta mánà ò rò. ⁶ Atdíhená ale níndà è kòkò è dhu rò rò, ndí dhu ràdè ?àbhù ?àmbe ?imbà tìya nà dhu nánò dò ìndrú tò. ⁷ Abádhí ózè è ?àbhù Kàgàwà bhà Ùyátá tó málímó tí. Pbètù, abádhí èní nzá wò è ènóna dhu-tì mà, ndírò abádhí èní nzá wò è údhëna obi nyá nà dhu mà.

⁸ Àlē kānī wà dhu Ḫyátá rārī ídži dhu, Kàgàwà ózè dhu bhéyi ka kùdhe ka ìndrū tò rò.
⁹ Àlē kàkā àlē rānī dhu átò, Kàgàwà ranzì nzá pbìndà Ḫyátá obhónanga ònzi arí ale tò.
 Pbétà kānzì ka fifyò ale ní ìnzì arí Ḫyátá nífít ale, ìnzì arí Kàgàwà ènò dhu ífít ale, ìnzì arí Kàgàwà ná'u ale, ndirò nzérengatále. Kānzì ka átò ìnzì arí Kàgàwà ífít ale tò, yà adzi ñ dhu nátdú affiya ale tò, abáya mà ayiyá mánà nókye arí ale mà ngékpà ale òkye arí ale mánà tò.¹⁰ Kàgàwà anzì Ḫyátá átò okúya dò rò ale ní mènyònìtálale mà, kpabhalé tífò arí mènyònì ònzi nzínziya ñ ale mà, ndirò vèbhále tífò arí mènyònì ònzi nzínziya ñ ale mánà. Kānzì ka átò ìndrū údzí arí inzí ale mà, títò ènò arí ale mà, títò dò arí dhu nátsò ale mà, ndirò Kàgàwà bhà obhónanga tó òte nà rí 'agò ngékpà dhu-tsí ñónzi arí ale mánà-okú dò rò.¹¹ Ndì obhónanga tó òte náko ndì yà hiò nónzi Kàgàwà íbhò fudú, ndíní ma mongó tí ènònà ìndrù tò pbìndà ádrèngbànga tó awáwà tó Ídzì Mákërr nà.

Pòlò rí òtsò àbhù Yésù Krístò tò, kàbhà ídzinga-okú dò rò dhu

¹² Ma mabhù òtsò yà obi níbhò idù àlē tó Ádrèngbále Yésù Krístò tò, kòzhù ma àkákà ale tí, ndìkì ma pbìndà kasu ñ dhu-okú dò rò.¹³ Angyi ima ní'í Yésù ní arí dhu ènò ale, Yésù ná'u ale rò arávu ale, ndirò arí dò arí dhu ònzi ale. Pbétà Kàgàwà ábà izé dùdú, inzá ma mā'u Yésù dhu nábhù ma mongò inzá ma mèni dhu ònzi dhu-okú dò rò.¹⁴ Ndì àlē tó Ádrèngbále Kàgàwà nítè pbìndà ídzinga abho nyá idù. Ní, kàdè dzènàdu ònzi ma'ù ndì, madhè ngékpà ale nözè, Yésù Krístò mánà mà múnghò mà dhu-okú dò rò.

¹⁵ Yàrì ní ndì àkákà ka'ù, ndirò kórò ale àkà t' ràkò òte. Ndì òte ní: Yésù Krístò frà yà adzi ñ ndíní ndì ndigé tí nzérengatále, yà ima nyá ma m'í nzére ale nyá tí ròsè nzínziya ñ ale.¹⁶ Pbétà, ndì dhu-okú dò rò ní ndì Kàgàwà ábà izé dùdú. Kānzì ka ndì dhu bhéyi, ndíní otudu ñ, ima, nzére ale nyá nzérengatále nzínzi ñ tífò, Yésù Krístò nítè tí kórò pbìndà dhu-dzi t'ónduta. Kānzì dhu ndì dhu bhéyi, ndíní ndì ndítè tí dhu ngékpà ale tò abádhí ràrī? inè 'à 'ù ndì, 'àdè dhòdhòhdhónga tó ípirònga nábà.¹⁷ Kàgàwà dhòdhòhdhónga tó Ádrèngbá Kamà, yà ìnzì aróvè, yà ìnzì atdí ale mà arálána, ndirò yà atdírò tí arí? Kàgàwà náká ifitáta nà iléta mánà dhòdhòhdhónga nà. Àmìnà!

¹⁸ Timōtewà pbànìngbá, ma mí yárì dhu aví nyónzi, àdhàdhì yà angyangyí pbànábí avò okúnè dò rò dhu bhéyi, ndíní ndì ɔté-otù ñ nyí nyugye tí ale-afí tó ìdzì ila.¹⁹ Nyí nyákà nyödò pbàkè a'uta mà pbàkè idzì iréta mánà mbéyi. Atdídhéná ale nódhò fityò idzì iréta, ndì dhu ràdè 'abhù 'uwí fityò a'uta ñ rò.²⁰ Kò i uwuwí ale nzínzi ñ ní, Hímènèyò mà Àllsandérà mánà. Ma mípfo wà abádhí mabhù pfómvo Sítanì tò, ndíní fityò mètsò nágèrè tí, ndirò ìnzì 'ongó tí dhu ènò Kàgàwà ní tñftdò.

Yésù ná'u ale àkà òngò òtsò kórò ale dò dhu

2 ¹ Nírò, angyinà rò nyá ma mònzi fuká dhu ní, nyöngò nyétsò kórò ale dò. Nyétsò nyí nyí rò, nyöngò dhu ònzi Kàgàwà-fí, nyádè nyétsò Kàgàwà rò abádhí-okú dò rò. Nyöngò Kàgàwà ònzi rònzì kórò ale rò mèhetètù dzènà, nyádè òtsò àdu Kàgàwà tò abádhí-okú dò rò.² Nyöngò nyétsò ndì dhu bhéyi átò ádrèdrí kámá mà, ìndrù ènàdà arí kórò ngékpà ale mánà dò, ndíní àlē nabhè tí àlē ròkò 'iyònga ñ, ndirò mènèngà ñ, àzèmbè àlē kí Kàgàwà ózè dhu ònzi, àlē ràdè iféna ka kí dhu ònzi ngékpà ale-rò ròrò.³ Wò dhu bhéyi ní ndì, nyí nyí 'ayáya dhu, ndirò Kàgàwà àlē tó Ògħa-ba-nyékpó nòf dhu nónzi.⁴ Kòzè dhu ní kórò ale ràbà ògħu, 'àdè obhónga ènì.⁵ Obħó tí, Kàgàwà arí? atdí tí, ndirò kà mánà rí ìndrù üngbò ale rí? atdí tí. Ndì ale ní ìndrù, Yésù Krístò.⁶ Kàbhù pbìndà ípirònga nditírò òve tò, kórò ale ndì ndewwà tí ní. Wðri ní ndì, Kàgàwà apì kàsħemì àkà rò, Yésù itè yà adzi ñ ale tò dhu.⁷ Ndì dhu-okú dò rò ní ndì, Kàgàwà flí ma uvitatále tí, ndirò ndì Ídzì Mákërr t'ánoñtatále tí. Kíli ma átò ndíní ma mudhè tí dhu ìnzì ní Pbàyàħudí tò, rà'u Kàgàwà, 'àdè obhónga ènì. Yà ma mánəna dhu ní obħó dhu nyá, ìnzì ní titò.

Kpabhále mà vèbhále mānà àkä ì’ì nà Kànisà õ ófô

⁸ Nírò, ma mòzè kóró ngari õ kpabhále ròngò ìtsò Kàgàwà-nyìkpó õ ilä afiya nà, otsáya ì’èva orù rörò, ìmbä nàwí na, ndirò ìmbä agòtä na.

⁹ Ndí dhu bhéyi tí, ma mòzè vèbhále ròngò ’èfô ìngä nòfô dhu bhéyi, ndirò isíssó õfô õ. Abádhí àkä nzá ’idhà ìndrú-afí dòyà, dòya-ká t’ókyéta mà, orò ní ka kóbhòlò dhu t’áfítá mà, oré odziya nà yòkpó mà, oré odziya nà mberèt mānà t’áfítá-otù õ. ¹⁰ Pbétù, abádhí àkä ’itè fifyó aya ídzí kasù ònzì i f dhu-otù õ, àdhàdhì Kàgàwà-odò ònzì i arí dhu tí arí ’atí vèbhále náarónziná dhu bhéyi.

¹¹ Vèbhále àkä ìnè ìnè tí kpabhále rí dhu ùdhë fifyò rò, ’adè fifyò rí dhu ùdhë ale rënóna dhu nífta. ¹² Ma màvi ná vèbhále rùdhe dhu kpabhále tò, ndirò ngätsi ní ri’ì ádròdrò ale tí kpabhále dò. Pbétù abádhí àkä ’inè ìnè tí. ¹³ Obhó tí, Àdamù ní ndí wemberè tí Kàgàwà abhòlò, ndàdù Èvà òbhòlò dzina dò. ¹⁴ Nírò, inzì ní Àdamù ndí pfòmwo Sítanì útrá, pbétù tsibhále ní ndí kùtrá, ndirò tsibhále ní ndí ndí ka kùtrá dhu abhù ràkò Kàgàwà bhà Ùyátá. ¹⁵ Pbétù Kàgàwà igéya vèbhále uguta-otù õ, fifyó a’uta mà àzè mānà abádhí òdò, ’adè ubhi Kàgàwà-nyìkpó õ ilä, ndirò ìngä nòfô dhu bhéyi rò.

*Kànisà õ ádròdrò ale àkä ì’ì nà ófô

3 ¹ Kàn obhó dhu èno rí òte: *Kànisà dònga àndà arí ádrèngbále tí ndí nòzè ndòngò ale nòzè ní idzí kasù nyá. ² Ndí ádrèngbále nákä ìmbä nzére dhu tí ka kózèna dhu ri’ì nyenatsì. Kàkä ndí’ì atdí tsibhále kélè ná ale tí. Kàkä ndí’ì afína ðò rí ale tí, inzì arí dhu ðmo ðmo tí ale tí, ndirò ifuta ná àkä ale tí. Kàkä ndí’ì mbéyi arí olo àkò ale tí, ndirò mbéyi arí Kàgàwà bhà Òte ùdhë ìndrú tò ale tí. ³ Kàkä nzá ndí’ì iwa óvò ale tí, ndirò ngätsi ní anya ònzì arí ìndrú ná ale tí. Pbétù, kàkä ndí’ì iwy arádi ale tí, mårèngà nòzè ale tí, ndirò inzì férangà átdò afína ale tí. ⁴ Kàkä ndí’ì mbéyi arí pbì idzá-bhà òdò, ndàdù pbì inzo abhù rìrì tsùná dhu ifeta nyá ná ale tí. ⁵ Obhó tí, inzì arí pbì idzá-bhà nyá nòdò mbéyi ale ràdù Kàgàwà bhà kànisà nòdò ìngbà dhu bhéyi? ⁶ Kànisà dò ádrèngbále àkä nzá ndí’ì ɔwéntána tí Yésù ná’ù ale tí, akye kárana ndídzì, Kàgàwà ràdù anya òtdò dòná yà Pfòmwo dò ndí ndatdò anya dhu bhéyi ní. ⁷ Kàkä ndí’ì inzì Yésù ná’ù ale mà ràdù ídzí dhu ònò dòná átò ale tí, akye i ale owuna òko inzì ife ka ní, ndirò akye kárana àtsi Pfòmwo bhà àdà ñ ní.

*Diyàkónò àkä ì’ì nà ófô

⁸ Ndí dhu bhéyi tí, diyàkónò àkä ì’ì ifeta ná àkä ale tí, ndirò inzì ní oyoyò idàya ná ale tí. Abádhí àkä nzá ì’ì iwa óvò ale tí, ndirò titò tò otu õ ka kóngyéna malí átdò afiya ale tí.

⁹ Abádhí àkä ’òdò yà Kàgàwà itè àlë tò a’uta tò obhónanga iläla afiya nyá ná. ¹⁰ Abádhí àkä pé kandà mètsýa angyi, ndí dhu-dzidò, inzì ka kàbà nzére dhu abádhí-nyétsì rò, kadà ndí kasù àbhù abádhí rònzi.

¹¹ Ndí dhu bhéyi tí, abádhí tó vèbhále nákä ì’ì ifeta ná àkä ale tí, ndirò inzì arí ìndrú-ngbò ònò ale tí. Abádhí àkä ì’ì afiya ðò rí ale tí, ndirò fifyò ka kàvi kóró kasù ònzì arí mbéyi ale tí.

¹² Diyàkónò àkä ì’ì atdádò tí arí’ì vèbhále ná ale tí, ndirò mbéyi arí fifyó inzo mà, fí-dzà arí’ì ngäkpà ale mānà dhu òdò ale tí. ¹³ Mbéyi arí fifyó kasù ònzì diyàkónò, nífta kóró ale arí. Abádhí ràdù òwu dhu àwe rò ìndrú tò ìmbä òyá ɔdóna, Yésù Krístò i à’ù dhu dò.

Àlë tò a’uta ídè dòná ádrèngbá òte

¹⁴ Ma mändí yàrì bhàréwà ìndè iwà ma mà’ù dhu ðò ma ràrì móto tinà ð inzà òtrò idhò õ rörò. ¹⁵ Pbétù, inzì ma märà àhà sese rò, yàrì bhàréwà rí ndí ìngbà dhu bhéyi mâtí dhu àkä kokò Kàgàwà bhà ale nzinzì õ dhu nítè ìndà. I ale ní Kàgàwà, yà ípìrëngá ná arí’ì

^{a3.11} Pbàgìrìkí t’ávàna õ, vèbhále tí ka kátina dhu ràdù ì’ì diyàkónò tó vèbhále tí, ngätsi ní diyàkònisi tí.

dhòhdhòhdhónga nà ale bhà Kànìsà, yà obhónga ídè dòdná átsàta.¹⁶ Obhó dhu nyé ní yà. Kàgàwà ítè àlè tò ní ádrèngbá òte nyá. Àlè tò a'uta ídè ndí òte dò:

Yésù Krístò ítè ndí ìndrú tó ɔfò ɔ,
ndirò ka ní ndí Hílă-Alafí ítè Kàgàwà ózà ìmbá afátá nà nyénatsì ale tí.
Kàvì ndí málàyílká-ònzí,
ndirò kàbhà Ídzi Mákárà ní ndí ka këno ìnzí ní Pbàyàhúdí nzinzí ɔ.
Ka ní ndí yà adzi ɔ ale a'u,
ndirò Kàgàwà adè ábhènà ròdzì òrà-akpà ɔ, ádrèngbángá tó awáwà ɔ.

Títò tó dhu òudhë rí ale rò rò ka kí ale òdò dhu

4 ¹Hílă-Alafí rí dhu òvò kpangba ndáti, yà adzi ɔ dhu-tsà rí ndòdò òná kàsèmì ɔ, atdíhená ale rúbhàya fiyó a'uta. Abádhí apbáya i ìndrú òtrà rí ale-afí mà, pñomvo údhe dhu fíyò ale rúdhëna dhu mánà rò.² I ale níubhàya fiyó ídži otu, 'àdà titò tó ndirò oyoyò idáya nà málímó-owù nángü. I titò tó málímó ní iwà fiyó irèta nánza ndí ádhàhdhí kàzé ɔ ka kòbì rílù sëma ní ka kòbì dhu bhéyi.³ Abádhí níssóya ìndrú ìnzí ongò tí 'ùmba, ndirò ìnzí ongò tí atdíhená ònyà-tidò nónyà. Pbétù Kàgàwà ónzí kórò ònyà-tidò. Ní a'uta nà ale, ndirò obhónga náni ale rádò kónyà òtsò nà.⁴ Kórò dhu-tsí yà Kàgàwà ónzí ní idzì dhu. Ní i dhu nzinzí ɔ, òdhona ka kí dhu rí ɔ ìmbá atdí matí, Kàgàwà tò ka kí òtsò àbhà ròrò ka kònzí ka rò.⁵ Obhó tí Kàgàwà bhà Òte mà, itsòta mánà nú'o wà yà kònzí kórò dhu-tsí rílì kà-nyíkpó ɔ.

Mbëyi arí kasù ònzí Yésù Krístò tò ale

⁶Tímòtewà, nyi nyapé wò ma mènò ìndè dhu núdhë Yésù ná'ù ale tò, ní nyi ní'ina mbëyi arí kasù ònzí Yésù Krístò tò ale. Ndi dhu itèna dhu, iwà nyi rò ɔ a'uta tò òte ɔ, ndirò iwà nyi rífti ìndè ka kúdhe obhónanga.⁷ Nyi nyákà nzá nyirò ìmbá ifya nà imbe, yà ìnzí rí 'ákà a'uta nà imbe. Pbétù, nyi nyákà nyonzí obi nyifti Kàgàwà ózè dhu.⁸ Ale-rgbò àbhà rí rídzò dhu ònzí ka kí dhu ní idzì dhu ngúfe otu ɔ, pbétù Kàgàwà ózè dhu ònzí ka kí dhu ní idzì dhu nyé ròsè kórò otu ɔ. Obhó tí, ndí dhu ònzí rí ale tò Kàgàwà ókò wà ípìrònga tó lákà yà kòmbí rí ɔ kàsèmì ɔ, ndirò olù iraya kàsèmì ɔ.⁹ Yà ma mòvò ìndè òte ní obhó òte nyé, ndirò kórò ale àkà 'a'ù òte.¹⁰ Àlè kárí adyo ìvò, ndirò àlè kárí àlè ùgye Kàgàwà, yà ípìrònga nà arí ɔ dhòhdhòhdhónga nà ale ò àlè kíli àlè tó a'uta dhu-okú dò rò. Ndi Kàgàwà ní kórò ale tò Ògùba, ròsè ní Yésù ná'ù ale tò Ògùba.¹¹ Kökò dhu àkà nyeyà, nyadù òdhenà ìndrú tò.

¹² Atdí ale mà nákà nzá ndònzì gàyànò zàdhà tí nyi nyí ɔ dhu-okú dò rò. Pbétù, nyi nyákà nyí ɔ idzì ɔfò tí Yésù ná'ù ale tò, òtènà ɔ, mètsòna ɔ, pbèkè àzè ɔ, Kàgàwà nyi nyá'ù ní pbèkè a'uta ɔ, ndirò kà-nyíkpó ɔ pbèkè ípìrònga ilà tí dhu ɔ.¹³ Nyi nyákà nyadzi nyi nyongò Andítá òzè ìndrú tò, nyongò abádhí-afí àbhà ròtsì obi, ndirò nyongò dhu údhe abádhí tò, ràrà àhà ma mårà àhà dhu ɔ.¹⁴ Apé nyubhà nyénatsì rí ɔ Hílă-Alafí ábhà ìndè perè ìnzí nyonzí kasù ní. Ndi perè nyi nyabà yà *pbànábí avò dhu okúnò dò rò, *Kànìsà ɔ pbákárà tó mètò ràdò ɔtsáya àli dènnà rò.¹⁵ Nyi nyákà nyapbá afinò kékò dhu rò, nyadù nyadzi atdídò kasù tò, ndímí kórò ale ala tí angyi tí kàsènà ràrà mbéyi dhu.¹⁶ Nyi nyákà nyodò nyi mbéyi nyi-tírdò, nyandà inga mbëyi nyi nyúdhëna ìndrú tò dhu nà, nyadù nyapbá atdídò ɔ dhu t'ónzita rò. Wò dhu bhéyi nyi nyónzí dhu rò nyi nyi nyigé nyi-tírdò, nyadù nyi nyénona dhu iri rí ale ige átò.

Yésù ná'ù ale àkà ndí ɔ nà mètsò

5 ¹Mèlì-akpà tò nyi nyi dhu òvò rò, nyi nyákà nzá nyorà òrà tí kà dò, pbétù nyi nyákà nyoyò dhu kà tò àbanò bhéyi. Ndirò ìndrú-òwà tò nyi nyákà nyarà dhu òvò rò adóna bhéyi.² Kákà iwà atðya ówù angyi vèbhále tò, nyi nyákà nyarà dhu òvò rò ayíñà bhéyi, vèbhále-òwà tò nyadù dhu òvò awénà bhéyi Kàgàwà-nyíkpó ɔ Hă ɔfò ɔ.

³ Nyi nyàkà nyandà kákà ìmbà arí⁷ dzènàya ònzì rádù ale nà abvo-ayí mbéyi. ⁴ Atdí abvo-ayí apé i⁸ inè inzo nà, ndàdù i⁹ pbì inzo tó inzo nà, ní i inzo àkà 'ònzì yà Kàgàwà ózé kónzì idzinga angyi fí-dzá-bhà nyé rò. Abádhí àkà 'òdò fíyó ale mbéyi, yà ròyá i fíyó ale anzì ka dhu bhéyi. Obhó tí, wòrì ní ndì Kàgàwà-nyíkpó nódò dhu. ⁵ Abvo-ayí nyé tí rí¹⁰ ale ní, yà atdírò tí arí¹¹, yà Kàgàwà ò arí pbìndà a'uta iñlì ale. Ndirò, ndì ale ní Kàgàwà-fó tí arí ndì atdyúna òho dhu ònzì, ndàdù àrà ndàtsò rò adyíbhengá nga mà kúbhingá nga mánà ū Kàgàwà rò. ⁶ Pbétà, ndàbhù rí yà adzì õ dhèdhe ràtdò afina abvo-ayí ní iwà óvè angyangyi àdò ndàdù nyíkpóna nà rórò abvo-ayí. ⁷ Kònì nyi nyàkà nyeyá abvo-ayí tò dhu ní wò, inzì kambè tí nzére dhu awé dò dòyá. ⁸ Iñzì ndì ale apé fíndá ale òdò mbéyi, ròsè iñzì ndàdù pbì idzá-bhà nyé mbéyi, ní ndì ale ubhà wà pbìndà a'uta, ndàdù i¹² nzére ale nyé tí ròsè iñzì àpè Yésù à'u ale dònà matí.

⁹ Ndíni ka kandí tí atdí abvo-ayí-owé *Kànìsà arí dzènàya ònzì abvo-ayí nzinzì ò, kákà ndì i¹³ iwà pbìndà ato ísé azà kumi ato abvo-ayí tí. Kákà ndì i¹⁴ átò atdí tí i¹⁵ kpatsibhále nà abvo-ayí tí. ¹⁰ Kákà ndì i¹⁶ iwà ka kámi mbéyi arí dhu ònzì ale tí: ndàdò pbì inzo mbéyi, ndàdù pbì idzà iwù olo àkò mbéyi. Kákà ndì i¹⁷ átò idha iñtì arí ndù'o Yésù ná'u ale-pfòb ní ale tí, àpbè õ rí¹⁸ ale dzènà ònzì arí ale tí, ndirò kórá ngékpà idzi dhu-tidò ònzì arí ale tí.

¹¹ Pbétà, abvo-ayí-owé nákà nzá nyandí óvèya Kànìsà arí dzènàya ònzì abvo-ayí nzinzì ò. Obhó tí amba-bvà tó ówu dhu-atdyú àlè i¹⁹ tdítòd rò, abádhí ràdù òwu Yésù bhà kasù iñvò fíyá rò. ¹² Wò dhu bhéyi i²⁰ ònzì dhu rí abádhí àbhà Kàgàwà ràtdò anya dòyá, inzà abádhí ifta Yésù tò i²¹ ókò wemberè tí lákà dhu-okù dò rò. ¹³ Ndirò ngätsi dhu ní, Kànìsà náapé àmbe abádhí dzènà nónzì dò, ní iñzì i²² kasù ònzì rórò i²³ óko dhu rí abádhí àbhà ràmbe übhi dò idza-tsà rò. Ndirò, ròsè wò dhu dònà, abádhí ràmbe indrú-ngbò ènò dò iñzì i²⁴ tsàya òdò rórò, 'àdù àmbe inzà àkànà kénò dhu mà nénò dò. ¹⁴ Nírò, ma mòzè abvo-ayí-owé ròwù amba-bvà tdítòd. Dhu àkà abádhí ràbà nzónzo, 'àdù fíyó idza òdò mbéyi, iñzì iñbhà tí otu àlè tò òmvù tò ràmbe nzére dhu àlè dò. ¹⁵ Obhó tí, atdídhéná abvo-ayí übhà wà idzì otu, 'àdù pfòmvo Sítanì-owù nängu. ¹⁶ Yésù ná'u atdí tsibhále náapé i²⁵ abvo-ayí nà fí-dzá-bhà nzinzì ò, nákà ndònzi i abvo-ayí dzènà. Kákà nzá ndùbhà abádhí *kànìsà-fó, ndíni kànìsà ara tí kákà ìmbà rí²⁶ dzènàya ònzì rí ale nà abvo-ayí-tsí kélè nándà rò.

¹⁷ Mbéyi arí kànìsà òdo pbàkàrè nákà kabhù ifata fíyò òyo-rà dòc. Ròsè dòtsí ní, kákà i²⁷ nádzi 'òngò Kàgàwà bhà Òte nénò, 'àdù ndì Òte nûdhe indrú tò pbàkàrè. ¹⁸ Obhó tí, Andítá áti: «Nyi nyàkà nzá nyetsì dzènànò ònzì rí ndòtsì nganà-ënga kpöna rùvò kéléna ò rò ikýì-akpà-tsà. Nyi nyàkà nyubhà ka rònyà nganà.» Ndirò káti: «Kasù ònzì arí ale nákà kubho pbìndà mèkimbà.»

¹⁹ Nyi nyàkà nzá nya'ò Kànìsà ò mèkàrè nòbhà ale-tsà dhu, inzà óyò ale, ngätsi ní iñbhà ale mà ní²⁸ ndì dhu tó ngàmbì tí rò. ²⁰ Dhu nàfà ale dò, nyi nyàkà nyorù kórá ale-ònzì rò, ndíni ngékpà ale adé tí nzérengà-òdò nónzì átò. ²¹ Ma mí dhu ùyà indrù Kàgàwà-ònzì rò, Yésù Krístò-ònzì rò, ndirò Kàgàwà avò málàyíká-ònzì rò, nyi nyàkà nyifté kákàrì ùyátá ìmbà angyinà vurò iréttá na, ndirò iñzì nyi nyí dhu olè ale tò mâtí rórò. ²² Nyi nyàkà nzá nyili otséntí kòmbóbí indrú dò kasù nónzì tí Kànìsà ò. Nyi nyàkà nzá nyotsù akye ngätsi ale bhà afatá ò. Ndirò, nyi nyàkà nyodò nyi nyí-tírò nyilà Kàgàwà-nyíkpó ò.

²³ Nyi nyàkà nzá nyarà idha-ví kélè nómavà rò, pbétà nyi nyàkà nyarà dívayì òmvà rò ake, yà kòmbóbí ivívingga aróngò àrà ingo rò nyenatsì ní finu-tsà dzènà nónzì tí.

²⁴ Atdídhéná ale tó nzérengà náarí ndàlò kpangba inzà ka kápè anya mà itdò dòyá rórò. Pbétà, ngékpà ale-tsí tó nzérengà náarárà ndàvi ànyáya ka kénò dhu-dzidò tí. ²⁵ Ndi dhu

^{b5.10} Pólò bhà kàsùmì ò, ino nóongónà idha nísi ndù'o olo tí iwù idzá ale-pfò ní. Pbìndà ábhàlì-pfò ndì ndù'o dhu-otù ò, Yésù itè dhu ní indrú rí ndifò, ndàdù pbìndà àzè níté oðhìnà tò dhu.

^{c5.17} Ifata àkà kabhù òyo-rà dò pbàkàrè tò dhu-ù ní: abádhí tò ka kábhëna ifata nákà ndì i²⁹ òyo-gàna òsé ngékpà ale tò ka kábhëna ifata dònà dhu tí. Ndirò perè tí dhu i³⁰ rò, dhu àkà kabhù perè abádhí tò òyo-gàna ròsè ngékpà ale tò ka kábhëna perè dònà.

bhëyi tì, ídzi kasù náarí 'ítè kpangba kóró ale tò, ndirò kákà ìnzì rí 'ávì kóró ale tò tsí, ní rí nzì àdà òko òdhë ò bilínganà.

Íno àkà ifù fìyó ádròdrò ale

6¹ Íno tì rí'ì kóró ale, yà Yësù ná'ù, nákä ifù fìyó ádròdrò ale atdídò, ìnzì indrú adà tì dhu ènò nzére Kágawà ní, ndirò yà àlë karúdhëna ìndrú tò dhu ní.² Ndirò, kákà Yësù ná'ù ale rí'ì fìyó ádròdrò ale tì íno, nákä nzá 'ònzì abádhí gàyà, adóya tì abádhí rí'ì a'uta-otù ɔ dhu-okú dò rò. Pbétù, abádhí àkà 'ònzì fìyó ádròdrò ale-kàsà mbëyi nyà ròsè, abádhí tò ídzi kasù tò idzìngà àbà rí ní iwà Yësù ná'ù ale, ndirò atdídò Kágawà ózè ale dhu-okú dò rò.

Títò tó màlímó náarúdhëna dhu dò dhu mà ònzì dò dhu mànà dhu

Wòrì ní ndi nyàkà nyudhe nyadù èyanà ìndrú tò dhu.³ Atdí ale náapé vurò dhu údhë ìndrú tò, ìnzì ndàdè ndòzè ndùbhi yà àlë tò Ádrèngbále Yësù Krístò bhà obhónanga tò ote nózè dhu bhëyi, ndirò ìnzì ndàdè ndòzè ndùbhi Kágawà ózè àlë rònzì dhu nà rí ndákò dhu t'údhata bhëyi,⁴ ní, ndi ale ní ndidzì rí ndítirò, ndirò ìnzá atdí dhu mà nèni. Ndirò kà rí'ì agòta mà, ote-tì dò ka kónzina anya mànà tò andi nà. Ndi dhu aríbhona dhu ní ale-afì ifì kà kí atdí dhu dò dhu mà, agòta mà, ìndrú ní ka kí dhu ènò dhu mà, nzére dhu irè ka kí ìndrú dò dhu mànà.⁵ Ndirò, kà ò rò aráhù átò dhu ní, yà fìyó irèta ínza ì, ndirò iwà ádzo obhónga rò rò ale rí 'agò ìnzì ríku rórò dhu. I ale ózè Kágawà ózè dhu ònzì ka kí dhu ònzì àbà ka kí ònà dhu tì.

⁶Obhò tì, Kágawà ózè dhu ònzì ka kí dhu ní ádrèngbá ongyéngá nyà, ale-fò rí'ì dhu ní tì ale-idhè ifìka ndì rò.⁷ Obhò tì, àlë kíwù nzá atdí dhu nà matíf yà adzi ɔ, ndirò àlë kàvè rò, àlë kádè òwunà kà ɔ rò atdí dhu mà rí'ì imbà.⁸ Nírò, àlë kapé ɔ'ì àlë kónyuna dhu mà, àlë rò àlë kékñna dhu mànà, ní ɔ dhu àkà wà àlë tò.⁹ Pbétù, ɔ'ì ñozé 'ònzì ale néatrà pfòmvo aríf, ràdàt atsì ibí imbà tÿya nà dhu mà, ndirò nzére dhu mànà-atdyú tò àdà ò. I dhu-atdyú aríf àpbè ibò ìndrú tò, ndirò kárí ìndrú àbhë ràvè.¹⁰ Obhò tì, fùrangà nòzè ka kí dhu ní ndi kóró nzére dhu náaráhù ònà rò. Kà tò ɔ nábhù atdífhená ale nábhà fìyó a'uta itse nyà, 'àdà ábhë àpbè ábhë fìyò.

Kágawà bhà ale àkà ndònzì dhu

¹¹ Pbétù inyì Tímòtewà, Kágawà bhà ale tìrò, nyì nyàkà nyindrí nyì itse kòrif nzére dhu rò rò. Nyì nyàkà nyonè obhónanga ònzì nyí dhu, nyonzì Kágawà ózè dhu, ndirò pbàkù a'uta ɔ nyì nyádi dhu. Nyì nyàkà nyonè ìndrú ózè nyì nyí dhu, dhu-dzi òndù nyì nyí dhu, ndirò iyònga ɔ nyì nyádi dhu.¹² Nyì nyàkà nyugyè a'uta tò idzì ila. Nyì nyàkà nyodò dhòdhòhdhónga tò ípiròngá yà Kágawà anzi nyì fìndà, ndirò yà nyì nyitè pbàkù idzì a'uta kpangba ibí ngàmbì-ònzì okúna dò rò.

¹³ Ma mí yàrò dhu èyà ìndè yà kórò dhu tò arí ípiròngá àbhë Kágawà-ònzì rò, ndirò yà Pòtiyò Pilatò-ònzì pbìndà a'uta nitè mbëyi kpangba Yësù Krístò-ònzì rò:¹⁴ nyì nyàkà nyifù Kágawà bhà Uyátá ìnzì ròtì, ndirò ìnzì kala nzére dhu nyenatsì, ràrà àhù àlë tò Ádrèngbále Yësù Krístò ríngó dhu ɔ.¹⁵ Kágawà abhëya ka rítè ndì yà ndì ndakò kà tò kàsàmì ɔ. Ka ní kórò dhu dò arí'ì Kágawà, yà atdídò hirò nónzì, ndirò atdírò tì arí'ì ale. Ka ní kámá dò Ádrèngbá Kamà, ndirò kóró ádròdrò ale dò Ádrèngbále.¹⁶ Ka ní atdírò tì ìnzì ovéya ale, ndirò yà ìnzì atdí ale mà ràdàt àrà àhù ònà awáwù ɔ arádi ale. Ka ní ìnzá atdí ale mà àpè àlánà ale, ndirò yà ìnzì atdí ale mà ràdàt àlánà ale. Kákà ifùta nà, ndirò dhòdhòhdhónga tò ádrèngbànga tò obì nà! Àmìnà!

Ònzítále àkà ɔ'ì nà ófò

¹⁷ Nyì nyàkà nyayà dhu yà indo arí'ì adzi ɔ ònzítále tò, ìnzá abádhí ràkà àmbe 'idzì dò ɔ tìrò, ndirò ìnzá abádhí ràkà 'ìli fìyó a'uta ònzì ɔ, ikù ndi ònzì ràdàt iku dhu-okú dò rò. Pbétù abádhí àkà 'ìli fìyó a'uta Kágawà ɔ. Kárí ndi kóró dhu ibho abhò nyà àlë tò,

ndíñí àlè-idhè ika tí ndì ní. ¹⁸ Abádhí àkă 'ònzì ídzì dhu, 'àdà t'í ònzitále tí ídzì kasù ònzì t'í dhu ñ. Abádhí àkă 'ònzì mèhetè ñ r'í ale dzènà, 'àdà òwu t'í rò tsó 'àndò foyá ndì nòtù dhu ngëkpà ale tò. ¹⁹ Ndì dhu bhëyi ní ndì, abádhí ràdà ídzì, ndirò yà ìnzì ríku ongyéngá-tsù nündu fìyò olù iraya idhò tò, ndíñí 'abáya tí obhóngá tó ípìrëngá.

²⁰ Òò Tímòtewà, nyì nyàkä nyodò yà funà Kàgàwà ábhà dhu mbëyi afinà ð. Nyì nyàkä nyindrí nyì itse yà ìmbà tìya nà ndirò ìnzì rí Kàgàwà-ovò ifù agòta rò rò. Nyì nyàkä nyindrí nyì itse titò tó ìnga t'émítatále rí 'àgò dhu rò rò. ²¹ Atdídhéná ale, yà i dhu bhëyi ìnga t'émítatále titò tò i nádzi, nábhà wà fìyò a'uta itse nyá.

Kàgàwà àkă nditè pbìndà ídzinga fákà.